

4. අනිත්‍යතාවය පිළිබඳව සුප්‍රකට මෑතකාලීන ථේරවාදී භාවනා ආචාර්යවරුන්ගේ මත

පසුගිය ලිපිපෙළින් අපි ත්‍රිපිටක පෙළ අටුව ටීකාවන්හි අනිත්‍ය යන්නට ලබාදුන් අර්ථකථනයන් විස්තර කළෙමු. මේ ලිපියෙන් ඒ අර්ථකථනයන්ම යොදාගෙන වර්තමාන ථේරීය ඇදුරන් විපස්සනා භාවනාව සිදුකරන්නේදැයි විස්තර කරන්නෙමු.

මෙකල සමථ විපස්සනා භාවනාවන්හි කෝට්ඨිප්‍රාජ්ඣ ආචාර්යවරු වැඩිවාසය කරන්නේ බුරුම රටේ බව සියළු යෝගාවචරයන්ගේ අවිවාදාත්මක පිළිගැනීමයි. එයින් අද මුළු ථේරවාදී ලෝකය පුරා ව්‍යාප්ත වී ඇති භාවනා ක්‍රම වනුයේ අතිපූජ්‍ය මහා සී සයාඛෝ ස්වාමීන්වහන්සේගේ උපදේශනය අනුව සැකසුණු “ මහා-සී ” භාවනා ක්‍රමයත්, අතිපූජ්‍ය පා අවුක් සයාඛෝ ස්වාමීන්වහන්සේගේ උපදේශනය අනුව සැකසුණු “ පා-අවුක් ” භාවනා ක්‍රමයත්ය. අනිත්‍යතාවය පිළිබඳ මේ සුප්‍රකට කර්මස්ථානාචාර්යයන් වහන්සේලාගේ අදහස් මෙසේය.

❖ මහා සී භාවනා ක්‍රමය තුළින් අනිත්‍යතාවය

මහා සී භාවනා ක්‍රමය සෘජුවම පෙළ අර්ථකථාව සහ විශුද්ධමාර්ගය පදනම් කොට බිහි වූ භාවනා ක්‍රමයකි. අතිපූජ්‍ය මහාසී සයාඛෝ මහතෙරුන් වහන්සේ විසින් බුරුම බසින් රචිත “විපස්සනා නයජ්ජකරණය” නමැති ග්‍රන්ථයෙහි පෙළ අටුවා ටීකාවන්ගෙන් සාධක සූත්‍ර දක්වමින් මෙම භාවනා ක්‍රමය පෙළ අටුවා ටීකාවන්ට අනුගතවම ලියුවක් බවට සාධනය කරයි. මෙම ග්‍රන්ථය සහ භාවනා ක්‍රමය බුරුම රටේ මෙන්ම ලොව පුරා භාවනා යෝගාවචරයින් අතිශයින් ගෞරවපූර්වකව පිළිගනී.

මෙම ග්‍රන්ථය බුරුම ජාතික පූජ්‍ය යූ. ඤාණීන්ද සයාඛෝ මහ තෙරුන්වහන්සේත්, පූජ්‍ය නා උයනෝ අරියධම්ම ස්වාමීන්වහන්සේත් පූජ්‍ය උඩර්ඊයගම ධම්මජීව ස්වාමීන් වහන්සේත් එකතුව සිංහලයට පරිවර්තනය කොට “මහා සී විපස්සනා භාවනා ක්‍රමය” යන නමින් මිනිරිගල නිස්සරණ වනය සංරක්ෂණ මණ්ඩලයේ ප්‍රකාශනයක් ලෙස එළි දක්වා ඇත. එම සිංහල පරිවර්තනය කොටස් කිහිපයකින් යුක්ත වන අතර එහි පරිච්ඡේද අංක 06 හි “සම්මස්සන ඤාණය” නම් අනු මාතෘකාව යටතේ මෙසේ සඳහන් වේ.

“තවදුරටත් ඉදිරි භවයේ පහළ වන්නා වූ තාක් රූපයෝ ද දැන් මෙනෙහි කොට වටහාගත් රූපයන්ටම සමානය. මෙම රූපයන් මෙන්ම එක ක්‍ෂණයකින් නිරුද්ධවන්නෝම ය. වෙනත් භවයක් තෙක් කිසිවක් ගමන් නොකරන්නෝමය. පහළ වූ තැනම එම භවයෙහිදීම නිරුද්ධ වීම සිදුවන බැවින් අනිත්‍යයම යැයි ව්‍යස්ථාපනය කරයි. සම්මස්සන ඤාණයක්ම ය. තවදුරටත් මතු කාලයේ පහළවන්නා වූ තාක් රූපයන් දැන් මේ මෙනෙහි කොට වටහා ගත් රූපයන් මෙන් නිරුද්ධ වනවා ම වන්නේ ය. වෙනත් චිත්තක්‍ෂණයක්

කරා කිසිම රූපයක් පවතිනවා නොවේ. ඒවා පහළ වූ තැනම එම ක්ෂණයෙහිම නිරුද්ධ වන්නා වූ බැවින් අනිත්‍ය වන්නේමැයි පිරිසිඳින්නේ ය. සම්මස්සන ඥානයක් ම වේ. ”

ග්‍රන්ථයෙන් කොටසක් උපුටා දැක්වීම වශයෙන් මෙම පාඨය දැක්වුවද මෙම පරිච්ඡේදය පුරාවටම විවිධ ක්‍රම වලින් අනිත්‍ය ලක්ෂණය මෙතෙහි කරන ආකාරය දක්වා ඇත. මෙයින් ද ජීවමාන බුදුරජාණන්වහන්සේගේ ඒ ශ්‍රී මුඛ දේශනාව අර්ථ නොනසා පුරාණ මහරහතන්වහන්සේලාගේ පටන් වර්තමානය දක්වා ථේරවාදී ආචාර්ය පරම්පරාවෙන් පැමිණි බව වටහා ගත යුතුය.

❖ “පා-අවුක්” භාවනා ක්‍රමය තුළින් අනිත්‍යතාවය

ථේරවාදීන්ගේ සුප්‍රකට භාවනා ග්‍රන්ථය වන “විශුද්ධිමාර්ග”යෙහි එන ධ්‍යාන අභිඥා පුරාණය කොට ධ්‍යාන පාදක කොට ගෙන විපස්සනාව වඩන “සමථ පූර්වාංගම විපස්සනාව” ඒ නයින් ම පුහුණු කරන භාවනා ක්‍රමය වනුයේ “පා-අවුක්” භාවනා ක්‍රමය යි. බුරුම රට මෝලමායන් පා-අවුක් චිත්තල පබ්බත භාවනා මධ්‍යස්ථානාධිපති අති පූජ්‍ය පා-අවුක් සයාඛෝ ස්වාමීන් වහන්සේ මෙම භාවනා ක්‍රමය තම ශිෂ්‍යයන්ට පුහුණු කරයි.

සියළු ථේරවාදී ලෝකයට ඉපැරණි ථේරවාදී බෞද්ධ භාවනා ක්‍රමය මතු කර දක්වන මෙම භාවනා ක්‍රමය ද පෙළ අවුටා ටිකා වලට අනුගතවම බිහි වූ භාවනා ක්‍රමයකි. අතිපූජ්‍ය පා-අවුක් සයාඛෝ ස්වාමීන් වහන්සේගේ දේශනා ඇසුරින් ඉංග්‍රීසි බසින් රචිතව අතිපූජ්‍ය නා උයනේ අරියධම්ම මහතෙරුන්වහන්සේගේ පෙරවදනක් සහිතව “ප්‍රඥාවේ ආලෝකය” නමින් මෙම ග්‍රන්ථය සිංහලයට පරිවර්තනය කොට ඇත්තේ කොළඹ කාන්තා විද්‍යාලයේ විශ්‍රාමික ගුරුමාතාවක් වන සිල්වියා ගුණතිලක මහත්මිය විසිනි. එම ග්‍රන්ථයෙහි 173 පිටුවේ මෙසේ සඳහන් වේ.

“අතීත අනාගත පව්‍යුඡ්ඡන්ත රූප පහළවීමෙන් පසු නිරුද්ධ වන බැවින් අනිත්‍ය වේ. “බය” යනු තවදුරටත් නොපවත්නා බවයි. රූප හටගැනීමට පෙරත් නිරුද්ධ වීමෙන් පසුත් නොපවතී. ඒක් ස්ථානයක ගොඩගැසෙන මළකඳන් මෙන් ගොඩගැසෙන රූප නැත. පහළවීමට පෙරත් පහළවීමෙන් පසුත් නොපැවතීම පරමඤ්ච රූපයන්ගේ ස්වභාවය යි.”

ග්‍රන්ථයෙහි සඳහන් වන මෙම පාඨයෙන් ද නාමරූපයන්ගේ සිදුවන ක්ෂණයක් ක්ෂණයක් පාසාම බිඳී යාම මොනවට තහවුරු වේ. මින් වසර දෙදහස් හයසියයකට පෙරතුව දේශිත බුද්ධ භාෂිතයන් බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන් තුන් මසකට අනතුරුව පැවති ප්‍රථම ධර්ම සංගායනාවෙන් සංගීතියට නැංවූ ආචාර්යවාදය හෙවත් අර්ථකථාවක් ඉන් වසර එක්දහස් හයසියයකට පමණ අනතුරුව පොළොන්නරු යුගයෙහි ලියවුණු ටිකා ග්‍රන්ථත් අද සුප්‍රකට ථේරවාදී මහා ස්ථවිරයන් වහන්සේලාගේ භාවනා ප්‍රතිපදාත් අර්ථ වශයෙන් සුළුවෙන් හෝ පරස්පර භාවයක් නොමැති බැවින් හැඟෙනුයේ ඒකාන්තයෙන් මේ ථේරවාදී

ආචාර්යපරම්පරාව මේ නිර්මල ධර්ම විනය අරුත් නො නසා පරපුරින් පරපුරට රැගෙන ආ බව නොවේද? ශ්‍රී සුගත ශරීරයෙන් ගලා ගිය දහම් රුධිරය කොණ්ඩඤ්ඤ ආදී මහරහත් සහ පරපුරෙන් ඇරඹී සාරිපුත්ත මොග්ගල්ලාන කස්සප ආනන්ද නන්ද රාහුල උපාලි ආදී ඒ මහරහතන් වහන්සේලාගේ ශරීර තුළින් ගලා විත් සබ්බකාමී මොග්ගලීපුත්ත නිස්ස ආදී මහරහත් ශරීර ස්පර්ශ කොට අනුබුදු මිහිදු මාහිමිගේ සිරුරින් අරිටිය ආදී තම්බපණ්ණී දීප මහරහත් පරපුර ලැබ ගලා ආ ඒ දහම් රුධිරය අදටත් ථේරීය හික්කු පරපුරේ සිරුරු තුළ ගලා බස්නා බවට මෙයට වඩා තවත් නිදසුන් නොවුමනා නොවේද? එබැවින් නිර්මල බුදුසසුනක අඛණ්ඩ පැවැත්මක් සොයන ශාසනස්ථිතිකාමී සත්පුරුෂයෝ මේ ථේරවාදී දහම් අරුත්ම ස්වකීය සිත් සතන්වල රඳා ගනිත්වා.

මෙසේ ථේරීය ඇදුරුපරපුරෙන් පැමිණි මේ දහම් අර්ථ මෙකලද මේ පින්බිමේ නිරූපදිතවම පවතී. මහනුවර යුගයේ අවසන් සමයේ පිරිහී තිබූ ලාංකීය සසුන් කෙත වැලිවිට සරණංකර සහරජ හිමියන්ගේ දැනීන් නැවත අස්වද්දා සියම් අමරපුර රාමඤ්ඤ ත්‍රෛයිනිකායික සුජේශල ශික්ෂාකාමී ධර්මධර විනයධර භාවනායෝගී මහාසංසරත්තයේ ආශීර්වාදයෙන් අදටත් තෙවලා දහම් අරුත් අටුවා ටිකා සහිතවම දරන්නා වූ සුපටිපන්න මහසහ ගණ ලෝ සතට නිවන් මග පාදමින් සසුන් පිළිවෙත් පුරනා බව සුධිභූ දතයුත්තාහ. මේ අනිත්‍යතාවය පිළිබඳව සමීප අතීතයේ වැඩ සිටි ලාංකේය මහතෙරුන් වහන්සේලාගේ අර්ථ දැක්වීම්ය.

❖ විදර්ශනා භාවනා ක්‍රමය - රේරුකානේ වඤ්චිමල මහතෙරුන් වහන්සේ

රේරුකානේ වඤ්චිමල මහතෙරුන් වහන්සේ යනු ලාංකේය ථේරවාදී හික්කු පරපුරේ මෑතකාලීනව පහළ වූ ශ්‍රේෂ්ඨ ධර්මධරයෙකි. එසේම යෝගාවචරයෙකි. තෙරුන්වහන්සේ විසින් රචිත ග්‍රන්ථ පෙළ ස්වකීය ධර්මපටිභානය විදහාපාන කදිම නිදසුනකි. “සිල් ඇත්තම් රේරුකානේ භාමුදුරුවන්ගේ පොත් ටික ගෙන කැලයට ගියත් නිවන් දකින්න පුළුවන්” යයි මෙකල ථේරීය ඇදුරු පරපුරේ ජීවමාන ආචාර්යවරු පවසන්නේ පෙර වචනය තහවුරු කරමිනි.

ස්වාමීන් වහන්සේ විසින් රචිත විදර්ශනා භාවනා ක්‍රමය ග්‍රන්ථයෙහි 114 පිටුවෙහි (2014 - 23 වෙනි මුද්‍රණය) අනිත්‍යතාවය පිළිබඳව මෙසේ සඳහන් වේ.

“වැසි වස්තූ කල්හි ජලාශ වල දිය බුබුළු නැගී නැගී වහ වහා බිඳී යන්නාක් මෙන් ද බෙරයකට ගසන කල්හි හඬ නැගී නැගී වහා අකුරුදහන් වන්නාක් මෙන්ද සංස්කාරයෝ ඉපිද ඉපිද වහ වහා නිරුද්ධ වෙති. නිරෝධ යනු කිසිවක් ඉතිරි නොවී නැති වී යෑම ය. එයට බිඳීම යයි ද කියනු ලැබේ. ඇසිපිය හෙලීමට ගත වන කාලය තරම් වත් පවත්නා සංස්කාරයන් ඇත්තේම නැත. එය තේරුම් ගැනීමට අපහසු කාරණයකි. වැඩි දුරටත් කරුණු සොයා දන්නවුන් ගෙන් ද කරුණු අසා බලා එය අවබෝධ කර ගත යුතුය. සංස්කාරයන්ගේ ඒ වහා නිරුද්ධවන්නා වූ ස්වභාවය බිඳෙන්නා වූ ස්වභාවය අනිත්‍ය ලක්ෂණයයි”

මහතෙරුන්වහන්සේගේ අර්ථ දැක්වීමෙන් ද ප්‍රකට වනුයේ අනිත්‍යතාවය යනු සංස්කාරයන්ගේ ඉපිද බිඳෙන ස්වභාවයම බවයි. ඒ අනුව ථේරවාදී පරම්පරානුයාත ධර්මාර්ථයම තෙරුන්වහන්සේ ද දරන බව ගම්‍ය වේ.

තවද මෑතකාලීනව වැඩ වාසය කළ ලක් සසුන් අඹරේ දීප්තිමත් තරු වූ ධර්මධර විනයධර සුපේශල ශික්‍ෂාකාමී යෝගාවචර ස්වාමීන් වහන්සේලා විශාල ප්‍රමාණයක් පෙළ අටුවා ටීකා වලට අනුවම යමින් ඉහත දක්වන ලද අර්ථ විග්‍රහ සහිතවම අනිත්‍යතාවය පිළිබඳව දහම් අර්ථ ඉදිරිපත්කොට ඇත්තාහ. ඒ අතුරින් දෙවනුවර ඥානාවාස මහනාහිමි, පණ්ඩිත මාතර ශ්‍රී ඥානාරාම හිමි, නා උයනේ අරියධම්ම නාහිමි, කහටපිටියේ සුමනිපාල හිමි වැනි ශ්‍රේෂ්ඨයන්වරු යෝගාවචර සංඝපීතෘන්වහන්සේලා වූහ. එකී ස්වාමීන්වහන්සේලාගේ ද ග්‍රන්ථ දේශනා ආදීන්හි ද අනිත්‍යතාව සඳහා දක්වන ලද අර්ථයම ඇති බව සොයා බලන්නෙකුට මැනවින් වැටහේ.

මෙතුවක් දක්වන ලද්දේ අනිත්‍ය ලක්‍ෂණය යනු කුමක්ද යන්නත් එහි සැබෑ දහම් අර්ථය කුමක්ද යන්නත් ජීවමාන බුදුන් කල සිට අද දක්වා ථේරවාදී ආචාර්ය පරම්පරාව තුළින් ඒ අනිත්‍ය පදය අර්ථ නොනසා රැගෙන විත් වර්තමානයේ ථේරවාදීන් ද ඒ දහම් අර්ථය දරමින් විපස්සනා භාවනාවන් සඳහා යොදා ගන්නා ආකාරයත්ය. මේ සටහන දීර්ඝ වන බැවින් දුක්ඛ අනාත්ම යන දෙපදය යොදා ගනිමින් කරුණු නොදැක්වූයේ වුවත් එහිලා ද අර්ථ සාධනය මෙසේම යැයි දතයුතුය. ඒවායේ අර්ථයන් ආචාර්ය පරම්පරාවෙන් පැමිණි ආකාරය සාධක සූත්‍ර දැක්වූ ග්‍රන්ථයන්ගෙන් ම බලා දත යුතුය.

මිලභ ලිපියෙන් දුක්ඛ ලක්‍ෂණය සඳහා පෙළ අර්ථකථා ටීකාවන්හි පැමිණි දහම් අර්ථය කුමක්ද යන්න විස්තර කරන්නෙමු.